

Mobilitás és szociális biztonság
A Soziale Sicherheit (CHSS) tematikus száma
Soziale Sicherheit (CHSS) 2010. 2. sz. (57-88. p.)

Stephan Cueni – Kati Fréhelin:
Svájc és az Európai Unió kapcsolatai a társadalombiztosítás területén

A Svájc és az Európai Unió között a személyek szabad mozgásáról kötött egyezmény nyolc éve lépett hatályba. Ezzel kapcsolatban a szociális biztonsági rendszerek koordinációját már két alkalommal aktualizálták, a harmadik pedig küszöbön áll.

Svájc szektorális egyezmények keretében rendezte kapcsolatait az Európai Unióval, amelyek az európai jognak csak bizonyos területeit érintik. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény (*Freizügigkeitsabkommen – FZA*) 2002. június 1-én lépett hatályba, alkalmazására fokozatosan kerül sor, teljes körű alkalmazása 2014-ben esedékes (Románia és Bulgária kivételével).

A Svájcban foglalkoztatott 4,2 millió személy közül 1,4 millió külföldi. Ezek egyötöde a szomszédos országokból származó ingázó. Az EU 27-ekben lakóhellyel rendelkező és a határ mentén ingázók összességének több mint az egynegyedét Svájcban foglalkoztatják.

A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény kimondja, hogy a felek törekedni fognak a szükséges intézkedések bevezetésére annak érdekében, hogy kétoldalú kapcsolataikban tartalmilag azonos jogok és köteleességek alkalmazására kerüljön sor, az Európai Közösség joganyagában foglaltaknak megfelelően, amire az egyezmény is hivatkozik. Ennek megfelelően 2003-ban és 2006-ban sor került a szabad mozgásról szóló egyezmény II. mellékletének módosítására. Így az *acquis communautaire* átvétele 2004-ig megtörtént. A II. melléklet legutóbbi módosítása óta azonban a közösségi jog jelentősen változott: a 1408/71-es Rendelet és az 574/72-es végrehajtási utasítás helyébe 2010. május 1-től a 883/2004-es Rendelet és a 987/2009-es Rendelet lépett.

Svájc kinyilvánította készségét a személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény II. mellékletének az új Rendeletek alapján történő aktualizálására. A svájci szakértők szerint ugyan az új Rendeletekből származó módosítások száma meghaladja az előző módosításokét, de ezek messzemenően technikai jellegűek és nem változtatják meg a koordináció alapelveit, nem keletkeztetnek újabb kötelezettségvállalásokat és nem járnak létező jogokról való lemondással. Az illetékes svájci társadalombiztosítási hatóságok ezért tárgyalásokat kezdeményeztek az Európai Bizottsággal, a II. melléklet aktualizálásának szövegtervezete elkészült.

Roland A. Müller: A nemzetközi társadalombiztosítási
jog jelentősége a munkaadók számára

A legutóbbi svájci munkaerőpiaci felmérés (*Schweizerische Arbeitskräfteerhebung – SAKE, 2009*) szerint az országnak szüksége van a külföldi munkaerőre. A külföldi foglalkoztatottak aránya az előző évhez viszonyítva ismét emelkedett (+5%). A Svájcban foglalkoztatott külföldiek száma 4,280 millió. 2009 második negyedévében 974.000 külföldi kért keresőtevékenységgel járó tartózkodási és letelepedési engedélyt. A külföldi munkaerő 65%-a az EU 15-ök vagy az EFTA valamely tagállamából származik. Legtöbbször Olaszországból, Németországból és a Nyugat-Balkánról (mindegyikből 17%), valamint Portugáliából (13%) érkeznek.

Nemzetközi kitekintés:

Európai Unió: A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény alapján a Svájc és az EU tagállamai közötti kapcsolatokban a *szociális biztonság koordinációjáról szóló rendeletet* alkalmazzák (amelyeket a cikk részletesen ismertet). A revideált EFTA-egyezmény ugyancsak 2002. június 1-én lépett hatályba és az EU-val a szabad mozgásról kötött egyezménnyel azonos rendelkezéseket tartalmaz. A koordináció célja annak biztosítása, hogy amennyiben valaki egy másik országba költözik vagy más országban vállal munkát, a társadalombiztosítás szempontjából ne szenvedjen hátrányt. Az egyes országok társadalombiztosítása alapvetően az adott országban élő és lakóhellyel rendelkező személyek védelmére irányul. Ezt a határokon átnyúló társadalombiztosítási védelmet mind Svájc, mind az EU összes tagállama biztosítja.

Harmadik országok: Svájc a világ 43 országával rendelkezik szociális biztonságról szóló egyezménnyel. (www.bsv.admin.ch/themen/internationales) Ezek célja a szerződő felek állampolgáraival szembeni egyenlő bánásmód, az alkalmazható jogszabályok körének meghatározása, a szolgáltatások külföldön történő kifizetése. Az egyes egyezményekben szereplő rendelkezések különbözhetnek, mégpedig aszerint, hogy az adott egyezményt egyidejűleg több állammal, vagy egyes partnerországokkal kötötték-e. Svájc ez utóbbi értelemben kötött egyezményekkel rendelkezik a következő országokkal: Ausztrália, Bosznia-Hercegovina, Chile, Izrael, Kanada, Horvátország, Macedónia, Montenegró, Fülöp-szigetek, San Marino, Szerbia. Svájc szociális biztonságról szóló egyezménnyel rendelkezik az EU tagállamainak többségével, Liechtenstein-nal és Norvégiával. Ezek azonban csak azon személyekre vonatkoznak, akik nem tartoznak az EU-val a szabad mozgásról kötött egyezmény, valamint a revideált EFTA-egyezmény hatálya alá, tehát olyan személyekre, akik soha nem folytattak keresőtevékenységet, vagy akik – bizonyos rendelkezésekre vonatkozóan – harmadik országok állampolgárai.

Jóllehet igen kívánatos lenne, több országgal, ahonnan újabban bevándorlókat toboroznak, nincs hatályos egyezmény (ill. ez még a parlament előtt van). Ilyenek: Brazília, Kína, Japán, Oroszország, Thaiföld.

A külföldiek munkavállalásának feltételei:

Munkavállalás belföldön: A külföldiek munkavállalásának engedélyezése tekintetében Svájc duális rendszert alkalmaz: a 15 régi EU/EFTA-tagállam, valamint Málta és Ciprus állampolgárai számára nincsenek korlátozások, szabadon választhatnak lakóhelyet és vállalhatnak munkát, csupán bejelentkezési kötelezettséggel rendelkeznek. Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia, Csehország és Magyarország, illetve Bulgária és Románia állampolgárai számára a munkavállalás korlátozott: a belföldi munkaerő elsőbbséggel rendelkezik, a bérezési és a munkahelyi körülményeket előzetesen ellenőrzik, a munkavállalási engedélyek száma korlátozott. Az ún. harmadik országokból származók számára a munkavállalást csak magas szakképzettség és a svájci gazdaság által igényelt szakmák esetén engedélyezik.

A következő országokból származó fiatal szakemberek (*gyakornokok/Stagiaires/Tranees*) számára speciális gyakornoki programokat alkalmaznak: Argentína, Ausztrália, Bulgária, Japán, Kanada, Monaco, Új-Zéland, Fülöp-szigetek, Lengyelország, Románia, Oroszország, Szlovákia, Dél-Afrika, Csehország, Ukrajna, Magyarország, Egyesült Államok.

Különleges csoportot képeznek a határmenti övezetben lakóhellyel rendelkező és külföldiként Svájc határain belül foglalkoztatottak: a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2009 harmadik negyedévében ezek száma összesen 214.213 volt (112.753 Franciaországból, 48.611 Olaszországból, 45.758 Németországból, 6.934 Ausztriából).

Munkavállalás külföldön: A svájci munkaadók (elsősorban multinacionális vállalkozások) számára a külföldön való munkavégzés tekintetében fontos forma az ún. *kiküldetésben való munkavállalás*, amely sajátos szabályok alá tartozik. Ha a munkaadó maximum 12 hónapra küld ki egy személyt az EU térségébe, kérelmet nyújt be az időskori biztosítás és a túlélő hozzátartozók biztosításának kiegyenlítő pénztárához egy kiküldetési igazolvány kiállítására céljából. A feltételek teljesülése esetén a kiegyenlítő pénztár kiállítja az E 101-es nyomtatványt. A kiküldetés maximum 12 hónappal meghosszabbítható (E 102-es nyomtatvány). Végül a munkavállaló érdekében kivételes esetben kérelmezni lehet a Szövetségi Társadalombiztosítási Hivatalnál egy további hosszabbítást (a kiküldetés maximális időtartama 5-6 év). A kiadott nyomtatványok száma: E 101-es: 2003-ban 4.417, 2008-ban 10.751; E 102-es: 2003-ban 221, 2008-ban 480; különleges megállapodás alapján való engedély: 2007-ben 1.666, 2009-ben 2.025.

A svájci állampolgárok 30 országban szerezhetnek szakmai tapasztalatokat hivatalos egyezmények keretében. Gyakornoki minőségben csak lezárt tanulmányok birtokában van lehetőség külföldi munkavállalásra. Egyetlen országgént Kanada azokat az egyetemi hallgatókat is beengedi, akiknek képzésük részeként egy gyakorlati képzést is teljesíteniük kell. Japán viszont csak a főiskolát végzettek számára engedélyezi a munkavállalást.

Colette Nova: A nemzetközi társadalombiztosítási
jog jelentősége a munkavállalók számára

A Svájc és az Európai Unió között a személyek szabad mozgásáról kötött egyezmény jelentősége:

Az egyezmény megkötésével Svájc átvette, illetve át kellett vennie az Európai Unióban a szociális biztonság koordinációja vonatkozásában alkalmazott rendelkezéseket. Svájcnak ebben nem volt választása és ez a „vívmány” aztán heves politikai csatározásokra adott okot, egyebek között a munkanélküliek biztosítása tekintetében. A koordinációs jog területén már régóta létező ún. Rendelet alkalmazására kerül sor. Ezeknek a koordinációs rendelkezéseknek a hatálya azonban nemcsak a munkavállalókra terjed ki, hanem az önálló keresőtevékenységet végzőkre, a tanulóakra és egyetemistákra, a nyugdíjasokra, a közeli hozzátartozókra, vagy a direkt érintett személyek túlélő hozzátartozóira, sőt a turistákra is kiterjed.

Az EU koordinációs szabályozása összességében pozitív:

A materiális koordinációs szabályok számos pozitív hatást gyakorolnak a munkavállalók (és az egykori munkavállalók) számára. Az egyenlő bánásmód elve megakadályozza a diszkriminációt. Másrészt az uniós jog szerint a társadalombiztosítás minden ágazata tekintetében mindig csak az egyik állam illetékes a kötelező járulékokért. Ezt az elvet azonban az egészségbiztosítás területén Svájc és az EU-államok relációjában jelentősen fellazították. A munkavállalók szempontjából fontos, hogy időskorban vagy rokkantság esetén az érintett országok nyugdíjrendszereiből résznyugdíjban részesülnek, feltéve, ha mindegyik országban legalább egy évig járulékot fizettek. Nagy jelentőségű, hogy a minimális biztosítási idők kiszámítása során egybesámítják az egyes országokban szerzett biztosítási időket. Ezek a minimális biztosítási idők ugyanis a múltban a „nyugdíjjogosultság gyilkosainak” bizonyultak. Aki több nyugdíjrendszerben viszonylag rövid időt töltött, azt kockáztatta, hogy mindenütt járulékot kellett fizetnie, jogosultságot viszont nem szerzett.

Az uniós jog igen nagy könnyebbséget hozott a betegápolási szolgáltatások vonatkozásában. Amennyiben a Svájcban lakóhellyel rendelkező vagy ott tartózkodó személyek az Európai Unióba utaznak és ott ápolási szolgáltatásokat vesznek igénybe, már nem kell kiegészítő biztosítást kössenek. A betegápolási szolgáltatásokat úgy vehetik igénybe, mintha ott rendelkeznének biztosítással. Az ún. szolgáltatási segítségnyújtás a tapasztalatok szerint adminisztratív szempontból jól működik.

A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény a családi pótlékok tekintetében is könnyebbséget hozott a Svájcban munkavállalók számára.

A munkanélküliek biztosítása területén az uniós jog, illetve az egyezmény szerint a tartózkodási engedéllyel rendelkezők számára a biztosítási idők beszámításának elvét alkalmazzák. Ez azt jelenti, hogy a rövid ideig Svájcban tartózkodó személyek jogosultak a munkanélküli ellátások teljes összegű igénybevételére. Ez a külföldön keresőtevékenységet folytató vagy munkát kereső svájciak számára is érvényes.

... de jelentős bürokratikus akadályokkal:

Mindennek árnyoldalai is vannak. A Svájc által átvett uniós koordinációs jog szinte olvashatatlan. Tele van emészthetetlen szalagféregmondatokkal. Az eligazodáshoz feltétlenül jogi képzettségre van szükség.

Az EU nyomtatványaival vívott háborúskodás fáradtságos és vesződéses a munkavállalók számára. Így pl. az E 101-es nyomtatvány megfogalmazása rossz és hiányos. A bevezetésben felsorolja ugyan a két EU-Rendelet összes rendelkezését, amelyre hivatkozik, de nem szolgál magyarázatokkal. A nyomtatvány sehol sem említi a Svájcban lakóhellyel rendelkező és az EU több tagállamában keresőtevékenységet folytató munkavállalókat. Az említett EU-Rendelet szerint esetükben lakóhelyük társadalombiztosítási szabályai, tehát a svájci rendelkezések alkalmazandók. Ez elsősorban számos művészt, színészt, énekest, táncost érint. Ezeknek a személyeknek, minden egyes külföldi fellépésük alkalmával rendelkezniük kell az E 101-es nyomtatvánnyal. Éppen ők azok, akik többnyire kiskeresetű személyekként, rá vannak utalva arra, hogy a személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény megfelelő rendelkezése valóban működjön, ellenkező esetben megfosztódnak a társadalombiztosítási védelemtől.

... sőt jelentős joghézagokkal:

A tüzetesebb vizsgálat feltárja, hogy azon svájci lakóhelyű személyek számára, akik nem önálló keresőtevékenységet folytatnak az EU tagállamaiban és akikre a svájci társadalombiztosítási szabályok érvényesek, igen érzékeny materiális joghézag áll fenn. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény szerint esetükben az a balesetbiztosító illetékes, amellyel „a munkaadó szerződött”. A művészek nem fognak külföldön balesetbiztosítást kötni, mivel rájuk a svájci jogszabályok vonatkoznak. Az E 101-es nyomtatványt egyetlen balesetbiztosító sem tudja, vagy nem akarja kitölteni. Baleset bekövetkezte esetén nincs biztosítási védelem. Márpedig a színpadi munka meglehetősen balesetveszélyes. A legnagyobb svájci balesetbiztosító, a *Scheizerische Unfallversicherungsanstalt* (SUVA) sem érez felelősséget irántuk, mivel a színházi és a filmszakma nem tartozik azon gazdasági ágazatok közé, amelyekkel a társaság szerződést köthet. Itt valakikről nyilvánvalóan megfeledeztek. Márpedig az EU-ban folyamatosan 50-60 svájci művész dolgozik és csak idő kérdése, hogy mikor következik be a baj. (KB)

*

Nina Grolimund: Betegmobilitás Európában

A territorialitás elvének áttörése – határon átnyúló egészségügyi ellátás Svájc és az EU/EFTA között:

A Svájc és az EU között a személyek szabad mozgásáról kötött egyezmény hatályba lépése óta a szociális biztonsági rendszerek koordinációjára vonatkozó rendeletek

(1408/71. és 574/72. EGK Rendelet) a svájci jogrendszer szerves részeivé váltak. A svájci állampolgárok, valamint valamely EU/EFTA-tagállam állampolgárai egy másik tagállamban természetbeni ellátásokban részesülhetnek, költségeiket a jogszabályokban foglalt előírások teljesítése esetén az illetékes belföldi társadalombiztosítási teherviselő megtéríti.

Svájcban az ország földrajzi helyzeténél és lakosainak számánál fogva több EU/EFTA-biztosított vesz igénybe kiegészítő szolgáltatást, mint svájci biztosított külföldön. Az EU/EFTA biztosítottak által Svájcban igénybevett kiegészítő szolgáltatások száma 2007-ben 105.521, 2008-ban 123.734 volt, míg a svájci állampolgárok közül 2007-ben 43.922, 2008-ban pedig 58.189 személy vett igénybe külföldön szolgáltatást. Az esetek többsége németországi, olaszországi és franciaországi.

Az EU jogi környezetének alakulása és Svájcra gyakorolt hatása:

A 883/2004 (EGK) Rendelet: Mihelyt Svájc átveszi a revideált rendeletet, ennek hatálya kiterjed a határmenti ingázókra és azok hozzátartozóira, a határon átjáró nyugdíjasokra; egyszerűsödik a költségelszámolási eljárás: miközben korábban átalányban történt, a jövőben a tényleges költségeket számolják el.

Az Európai Közösségek Bíróságának esetjoga: Az Európai Bíróság már az 1990-es évek végén döntést hozott arról, hogy a biztosított személyek a szolgáltatások szabadságának elvére hivatkozva kérhetik a más tagállamban igénybevett egészségügyi szolgáltatások költségtérítését (*Kohll jogeset, C-158/96*). A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény szerint Svájc alapvetően köteles figyelembe venni az Európai bíróság 1999. június 21-ig hozott ítéleteit. A Szövetségi Bíróság az egyezmény hatályba lépése óta (2002) több alkalommal hivatkozott az Európai bíróság gyakorlatára a 1408/71. sz. Rendelet értelmezésére vonatkozóan. A Szövetségi Bíróság 2008-ban megtagadta a „Kohll-jogesetnek” a személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény keretében történő alkalmazását.

EU betegjogi irányelv: [N. B. A tanulmány az irányelv elfogadását megelőző állapotot tükröz. Az Európai Parlament 2011. januárjában fogadta el a határokon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogokról szóló irányelvet.]

Fejlemények Svájcban:

A territorialitás elvének kontrollált fellazítása – nagytárségi projektek:

Svájcban az első kísérleti projektek a Németországgal és Liechtenstein-nal határos területeken már folyamatban vannak. Ezek azt vizsgálják, hogy a jövőben mennyiben lehet lazítani a territorialitás elvét a megbiztosítás területén. Az első engedélyezett projekt 2007 január óta Basel – Lörrach térségében folyamatban van. [Lásd: *Határon átnyúló egészségügyi együttműködési projekt Németország és Svájc között, 2011. 18.*] A projektet a Szövetségi Tanács ötéves futamidőre engedélyezte. A projekt eddigi

sikereként értékelhető a német kórházak felé áramló betegek számának növekedése, valamint a projektben résztvevő svájci betegbiztosítók költségmegtakarítása.

Az EU tagállamainak határmenti régióiban már évtizedek óta működnek hasonló projektrégiók, amelyek (előzetes engedélyezés nélkül) megkönnyítik a lakosság részére, hogy szolgáltatásokat vegyenek igénybe a szomszédos országban a kötelező betegbiztosítás terhére.

*

Jacqueline Kucera: A Svájc és az EU közötti bilaterális egyezmények hatása a társadalombiztosítás ágazataira

A Svájc és az EU között a személyek szabad mozgásáról kötött egyezmény a szociális biztonság minden területén alkalmazható: időskori szolgáltatások, rokkantság, halál, betegség, anyaság, baleset és munkanélküliség, valamint családi szolgáltatások. Az egyezmény nem érinti a szociális segélyeket. Az egyezmény személyi hatálya kiterjed Svájc és az EU tagállamainak állampolgáira, akik Svájcban vagy valamely EU-tagállamban dolgoztak és ezt követően egy másik országba költöznek. Az egyezmény megfelelően érvényes az EFTA-államok állampolgáira.

2000-2008 között az állandó külföldi lakosság vándorlási szaldója (beutazások mínusz kiutazások) átlagosan 56.000 fő volt. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény megkötése óta a Svájcba való bevándorlás a harmadik országok állampolgáraitól áttevődött az EU25/EFTA állampolgáira. A bevándorlás 2009. óta csökkent.

Az első pillérre gyakorolt hatás:

[N.B. az első pillérhez tartozó ágazatok:

- AHV – *Alters- und Hinterlassenversicherung*: Időskori biztosítás és a túlélő hozzátartozók biztosítása;
- IV – *Invalidenversicherung*: Rokkantságbiztosítás;
- EL – *Ergänzungsleistungen*: Kiegészítő szolgáltatások;
- EO – *Erwerbsersatzordnung*: (Anyasági) keresetpótlásról szóló rendelet szerinti szolgáltatások]

Az időskori biztosítás és a túlélő hozzátartozók biztosítása (AHV) keretében 2006-ban 4,6 millió személy összesen 290 millió CHF-et fizetett be járulékköteles jövedelemből származó járulékként.

A külföldi állampolgárok számának dinamikus alakulásával az első pillér finanszírozása 19,7%-ról (2005) 20,6%-ra (2006) emelkedett.

A bilaterális egyezmények megkötése óta mind a járulékköteles bértömeg, mind az EU térségéből származó járulékfizetésre köteles személyek száma növekedett. A bilaterális egyezmények mindenképpen pozitív hatást gyakoroltak, amennyiben szakképzett munkaerőt vonzottak a svájci munkaerőpiacra.

Az EU-állampolgárok 2006-ban az első pillér járulékaiknak 20,8%-át szolgáltatták. Ezzel szemben a szolgáltatásoknak csak 14,7%-át vették igénybe, részletezve: az időskori és a túlélő hozzátartozói nyugdíjak (AHV) 14,7%-át (2009), a rokkantsági nyugdíjak (IV) beilleszkedési intézkedéseinek 17,2%-át (2009), a kiegészítő szolgáltatások (EL) 9,9%-át (2008) és az anyasági keresetpótlásról szóló rendelet szerinti szolgáltatások (EO) 10,1%-át (2008) vették igénybe. A járulékbefizetések természetesen távlatban nyugdíjjogosultságokat is megalapoznak, amelyek az időskori és túlélő hozzátartozói nyugdíjak vonatkozásában csak a távolabbi jövőben válnak aktuálissá.

A nyugdíjkifizetések a rokkantbiztosítás (IV) kiadásainak kétharmadát teszik ki. 2009-ben mintegy 300.000 rokkantnyugdíj kifizetésére került sor, ebből 190.000 svájci állampolgárok, 65.000 EU-állampolgárok, 36.000 harmadik országok állampolgárai részére. A személyek szabad mozgásáról szóló egyezmény nem vezetett az EU-ból származó rokkantnyugdíjasok számának növekedéséhez. Megállapítható, hogy a személyek szabad mozgása nem járt többletmegeterheléssel a rokkantbiztosítás számára. Az egyezmény hatályba lépése óta ebben a kategóriában -0,5%-os csökkenés tapasztalható.

A kiegészítő szolgáltatásokra (EL) gyakorolt hatás:

2008 végén az első pillér 280.000 személy részére nyújtott kiegészítő szolgáltatásokat. A szolgáltatásban részesülők 76%-a svájci, 13%-a EU-állampolgár, 11%-a harmadik országok állampolgára volt. A szolgáltatások összege szerű megoszlása: 80% svájci, 10% EU-állampolgárok, 10% harmadik országok állampolgárai részére.

A kiegészítő szolgáltatásokban részesülők száma évek óta folyamatosan emelkedik, az elmúlt két évben azonban tendenciálisan csökkent. A növekedés aránya külföldi állampolgároknál mindig magasabb volt, mint a svájciaknál.

A kiegészítő szolgáltatások kizárólag a Svájcban lakóhellyel rendelkezők számára járnak. 2007 végén öt az EU-államokból származó időskori és túlélő hozzátartozói nyugdíjas és rokkantnyugdíjas közül négyen külföldön rendelkeztek lakóhellyel és így nem érvényesíthették a kiegészítő szolgáltatásra való jogosultságot.

*

Stephanie Koch: Az Európán kívüli gazdasági kapcsolatok hatása a szociális biztonságról szóló egyezményekre

A szociális biztonságról szóló államközi szerződések előkészítése és végrehajtása a Szövetségi Társadalombiztosítási Hivatal (*Bundesamt für Sozialversicherungen – BSV*) hatáskörébe tartozik. A BSV dolgozza ki a szerződéstervezeteket, lefolytatja a tárgyalásokat, megszervezi az aláírást, elkészíti a parlamenti előterjesztéseket, lebonyolítja az engedélyezési eljárást. Hasonlóképpen jár el az igazgatási megállapodás tekintetében, amelyet saját hatáskörében ír alá.

A BSV egyezményekkel kapcsolatos politikájának felülvizsgálata:

A társadalombiztosítás területén fokozódó költségfeszültség 2009-ben az egyezményekkel kapcsolatos politikájának újradefiniálására készítette a Szövetségi Társadalombiztosítási Hivatalt. Új átfogó társadalombiztosítási egyezmények megkötésére (szolgáltatások exportjának szabályozása, alkalmazandó jogszabályok, biztosítási idők egybeszámítása) csak akkor kerül sor, ha az illető országban nagyszámú svájci állampolgár érintett, vagy ha az egyezmény Svájc számára különös előnyökkel jár.

Felmerülhetnek azonban bizonyos indokok, pl. a gazdasági kapcsolatos ösztönzése, amelyek előmozdíthatják egy társadalombiztosítási egyezményre vonatkozó tárgyalások kezdeményezését. Ez esetben azonban a BSV törekvése, hogy az egyezményt a kiküldetés esetén alkalmazandó jogszabályokra, valamint a járulékok visszatérítésére vonatkozó szabályozásokra korlátozza (**kiküldetési egyezmények**).

Szabadkereskedelmi egyezmények:

Svájc jelenleg 22 szabadkereskedelmi egyezménnyel rendelkezik, amelyeket az Európai Unió kívüli 31 partnerrel kötött. Az egyezmények megkötésére rendszerint az EFTA keretében kerül sor, Svájc azonban lehetőséggel rendelkezik az EFTA keretein kívüli szabadkereskedelmi egyezmények megkötésére, ilyen Japán és a Färöer-Szigetek esete. Az Európai Unió kívüli partnerekkel kötött szabadkereskedelmi egyezmények jelenleg a svájci exportok 7%-át fedik le, ami az Európai Unióra kívülre irányuló svájci exportok egyötödének felel meg.

A Svájc és India közötti társadalombiztosítási egyezmény:

Kína, Japán és Hong-Kong mellett India Svájc negyedik legnagyobb ázsiai kereskedelmi partnere, amely hatalmas növekedési potenciállal rendelkezik. Ezért Svájc szabadkereskedelmi egyezmények megkötésére törekszik ezekkel az országokkal. India már a 2003. évi GATS-tárgyalásokon (*General Agreement on Trade in Services*) jelezte, hogy az indiai munkavállalók számára, akik kiküldetés keretében meghatározott időre folytatnak munkavégzést Svájcban, hátrányos az a tény, hogy mind Indiában, mind Svájcban be kell fizetniük a társadalombiztosítási járulékokat (elsősorban a nyugdíjbiztosítás és a betegbiztosítás vonatkozásában). Ez mind az indiai munkavállalók, mind a munkaadók számára jelentős megterhelést jelent. Mivel egy teljeskörű társadalombiztosítási egyezmény mindössze 800 svájci állampolgárt érintene a svájci fél egy kiküldetési egyezmény tervezetét nyújtotta át az indiai félnek. Ez a kiküldött munkavállalók tekintetében alkalmazandó jogszabályokra és a járulékok visszatérítésére korlátozódik. Az egyezmény tervezete nem terjed ki a szolgáltatások exportjára és a biztosítási idők egybeszámítására. Az indiai féllel folytatott tárgyalások két forduló után lezárultak és sor került az egyezmény parafálására. Az egyezmény jelenleg a parlamenti engedélyezés szakaszában van és előreláthatóan ez év második felében hatályba lép.

A Svájc és Japán közötti társadalombiztosítási egyezmény:

Japán 2002. óta több mint tíz állammal kötött szabadkereskedelmi egyezményt. A Svájc és Japán közötti szabadkereskedelmi egyezmény 2009. szeptember 1-én lépett

hatályba. Indiához hasonlóan a társadalombiztosítási egyezmény kérdése a szabadkereskedelmi egyezményről szóló tárgyalások során merült fel.

A svájci cégek adatai szerint a társadalombiztosítási járulékok általi kettős megterhelés, elsősorban a nyugdíjbiztosítás nehezíti a gazdasági együttműködést. Svájc abból indult ki, hogy egy egyezmény segítségével elsősorban a kettős járulékfizetési kötelezettségtől kell mentesíteni a munkaadókat és a munkavállalókat és ezért egy kiküldetési egyezmény tervezetét nyújtotta át a japán félnek. Japán azonban azzal a követeléssel lépett fel, miszerint az egyezmény megkötésének minimális feltétele a nyugdíjbiztosításnak az egyezmény keretében való koordinációja. Utalt arra, hogy a Dél-Koreával kötött egyezményben nem szabályozták a nyugdíjbiztosítást, ami széleskörű lakossági tiltakozásokra adott okot és végül Japán a nyugdíjbiztosítás koordinációjának az egyezmény keretében történő utólagos szabályozására kényszerült. Svájci részről a tárgyalások során ugyancsak felszínre került, hogy a nyugdíjbiztosítás koordinációja, elsősorban a biztosítási idők egybeszámítása, a Japánban élő svájci kolónia számára is nagy előnyökkel jár. A nyugdíjjogosultsághoz szükséges minimális biztosítási idő Japánban 25 év, ami azt jelenti, a japánban élő svájciak, akik 25 évnél rövidebb ideig fizettek járulékot Japánban, soha nem fogják elérni a nyugdíjjogosultságot. Az egyezmény jelenleg mintegy 1.400 svájci állampolgárt érint.

[A Soziale Sicherheit – Securité Sociale (CHSS) 2010. 2. számának német és francia nyelvű változata a BSV honlapján:

<http://www.bsv.admin.ch/dokumentation/publikationen/00096/02756/02774/index.htm?lang=de> ;

<http://www.bsv.admin.ch/dokumentation/publikationen/00096/02756/02774/index.htm?lang=fr>]